

หลักสูตร การทำหมัสมเพื่อการค้า
จำนวน 5 ชั่วโมง
กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ

โดย

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกระสัง
สำนักงาน กศน.จังหวัดบุรีรัมย์
สำนักงาน กศน.
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ชื่อหลักสูตรการทำหมีส้มเพื่อการค้า จำนวน 5 ชั่วโมง

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกระสังจังหวัดบุรีรัมย์

ความเป็นมา

ตามนโยบายสำนักงาน กศน. ภารกิจต่อเนื่อง1 ด้านการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ข้อ 1.3การศึกษาต่อเนื่อง 1)จัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการจัดการอาชีพเพื่อการมีงานทำ และอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและศักยภาพของแต่ละพื้นที่

การทำหมีส้ม เป็นการถนอมอาหารจากภูมิปัญญาพื้นบ้านที่สืบทอดกันมายาวนาน โดยมีถิ่นผลิตดั้งเดิมในภาคอีสานของไทย ซึ่งปัจจุบันแพร่กระจายทำในทุกภาค และต่างมีสูตรที่แตกต่างกัน ทั้งการเลือกใช้ชนิดของเนื้อหมูและส่วนผสมจนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์หมีส้มหลายแบบในแต่ละท้องถิ่น

หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรการประกอบอาชีพการทำหมีส้มเพื่อการค้าศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกระสัง มีหลักการดังนี้

1. การจัดการศึกษาการประกอบอาชีพการทำหมีส้มเพื่อการค้ามุ่งเน้นให้ผู้ไม่มีอาชีพผู้มีอาชีพแล้วได้มีการพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น
2. ส่งเสริมให้มีความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย
3. การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นการอบรมฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมาย ผู้ไม่มีอาชีพผู้มีอาชีพแล้วหรือผู้ที่ได้รับการส่งเสริมให้มีการทำหมีส้มและต้องการพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีความมั่นคงเพื่อนำ ความรู้ไปประกอบอาชีพ

จุดมุ่งหมาย

1. มีทักษะในการทำหมีส้ม
2. นำความรู้และทักษะการทำหมีส้มเพื่อการค้าเพิ่มช่องทางการประกอบอาชีพ

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนในพื้นที่อำเภอกระสัง

1. ประชาชนที่สนใจการทำหมีส้ม
2. ผู้ที่มีอาชีพและต้องการพัฒนาอาชีพ

ระยะเวลา

หลักสูตรการทำหมีส้ม จำนวน 5 ชั่วโมง

-ภาคทฤษฎี จำนวน 1 ชั่วโมง

-ภาคปฏิบัติ จำนวน 4 ชั่วโมง

การเรียนรู้ใช้เวลา 5 ชั่วโมง

1.เรียนรู้โดยการฝึกอบรมให้ความรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง

2.เรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติจริง จำนวน 4 ชั่วโมง

การจัดกระบวนการเรียนรู้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร/ภูมิปัญญา
2. การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้
3. อบรมให้ความรู้
4. แลกเปลี่ยนเรียนรู้
5. เรียนรู้ด้วยตนเอง
6. ฝึกปฏิบัติจริง

สื่อการเรียนรู้

1. สื่อเอกสารเอกสารประกอบการเรียนรู้
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์เช่นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต
3. ภูมิปัญญา

การวัดและประเมินผล

1. การประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรม การฝึกปฏิบัติของผู้เรียน
2. การประเมินจากผลสำเร็จของการทำหุ้สม

การจบหลักสูตร

1. มีเวลาเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
2. มีผลการประเมินตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
3. มีผลงานที่มีคุณภาพ

เอกสารหลักฐานการศึกษา

1. หลักฐานการประเมินผล
2. ทะเบียนคุมวุฒิบัตร
3. วุฒิบัตร ออกโดยสถานศึกษา

การเทียบโอน

ผู้เรียนที่จบหลักสูตรนี้สามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนรู้กับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช2551ในสาระการประกอบอาชีพวิชาเลือกที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น

โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรการทำหมุ่ส้มเพื่อการค้า

ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1	1. ช่องทางการประกอบอาชีพการทำหมุ่ส้มเพื่อการค้า	1.1 บอกความสำคัญของการประกอบอาชีพการทำหมุ่ส้มเพื่อการค้า 1.2 บอกความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพการทำหมุ่ส้มได้แก่การลงทุน แหล่งทุน ความต้องการของตลาด หลักการตลาด กรรมวิธีการผลิต และการขนส่ง 1.3 บอกและหาแหล่งเรียนรู้ในการประกอบอาชีพการทำหมุ่ส้มเพื่อการค้าได้	1.1 ความสำคัญในการทำหมุ่ส้ม 1.2 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพการทำหมุ่ส้ม 1.2.1 การลงทุนและแหล่งทุน 1.2.2 ความต้องการของตลาด 1.2.3 หลักการตลาด 1.2.4 กรรมวิธี 1.2.5 การขนส่ง 1.3 ทิศทางการประกอบอาชีพการทำหมุ่ส้ม 1.3.1 ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ 1.3.2 ความคุ้มค่าในการลงทุน 1.3.3 ความต้องการด้านการตลาด	1.1 วิทยากรบรรยายความสำคัญในการทำหมุ่ส้มเพื่อการค้า และให้ผู้เรียนศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำข้อมูลการคิดวิเคราะห์ และใช้ในการประกอบอาชีพที่มีความเป็นไปได้ในชุมชน 1.2 วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์อาชีพการทำหมุ่ส้มเพื่อการค้าจากข้อมูลต่าง ๆ 1.3 วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำคัญ ความเป็นไปได้เกี่ยวกับทิศทางการประกอบอาชีพทำหมุ่ส้มเพื่อการค้า ในรูปแบบที่เหมาะสมกับตนเอง เช่น ลูกจ้าง เจ้าของกิจการ เกษตรกร พ่อค้า ฯลฯ ความคุ้มค่า และความต้องการของตลาด	30 นาที	-

ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
	2. ทักษะการประกอบอาชีพการทำหมูสั้มเพื่อการค้า	<p>2.1 เตรียมการประกอบอาชีพการทำหมูสั้มเพื่อการค้า</p> <ul style="list-style-type: none"> - สถานที่/พื้นที่ในการฝึกปฏิบัติ - คัดเลือกเนื้อหมู - การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ <p>2.2 ฝึกทักษะการประกอบอาชีพการทำหมูสั้มเพื่อการค้า</p> <ul style="list-style-type: none"> - กรรมวิธีในการทำหมูสั้ม - การดูแล/การเก็บรักษา <p>2.3 ดูแลรักษาเพื่อบริโภคหรือจำหน่าย</p>	<p>2.1 ชั้นการเตรียมการประกอบอาชีพการทำหมูสั้มเพื่อการค้า</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สถานที่/พื้นที่ 2. การคัดเลือกเนื้อหมู เครื่องปรุงต่างๆ 3. การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ <p>2.2 ชั้นฝึกทักษะการประกอบอาชีพการทำหมูสั้ม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.วิธีทำหมูสั้ม 2. การดูแล/การเก็บรักษา 3. การบรรจุภัณฑ์ 4.ประชาสัมพันธ์การตลาด 	<p>2.1 วิทยากรบรรยายและให้ผู้เรียนศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการทำหมูสั้ม</p> <p>2.2 อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำหมูสั้มและลงมือปฏิบัติการทำหมูสั้ม</p> <p>2.3 จัดทำแผนการฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนทำหมูสั้ม</p> <p>2.4 วิทยากรบรรยายพร้อมสาธิต และให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนการทำหมูสั้ม</p> <ul style="list-style-type: none"> -เตรียมพื้นที่ในการฝึกปฏิบัติ -คัดเลือกเนื้อหมู -เตรียมวัสดุอุปกรณ์ <ol style="list-style-type: none"> 1.เนื้อหมู จำนวน 6 กิโลกรัม 2.กระเทียม จำนวน 1 กิโลกรัม 3.เกลือ จำนวน1 ห่อ <ul style="list-style-type: none"> -กรรมวิธีการทำหมูสั้ม 1.หั่นเนื้อหมูเป็นชิ้นหนาไม่เกิน 1 เซนติเมตร 2.ตำกระเทียมไม่ต้องละเอียดมาก 	30 นาที	4 ชม.

	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
				2.5 จัดบันทึกผลการเรียนรู้ 2.6 ดำเนินการวัดผลประเมินผลตามที่ หลักสูตรกำหนด		
จำนวนชั่วโมงทั้งสิ้น					1 ชั่วโมง	4 ชั่วโมง

โครงสร้างเนื้อหา

หลักสูตรการทำหมूस้มเพื่อการค้า จำนวน 5 ชั่วโมง

แนวคิด

การทำหมूस้ม เป็นการถนอมอาหารจากภูมิปัญญาพื้นบ้านที่สืบทอดกันมายาวนาน โดยมีถิ่นผลิตดั้งเดิมในภาคอีสานของไทย ซึ่งปัจจุบันแพร่กระจายทำในทุกภาค และต่างมีสูตรที่แตกต่างกัน ทั้งการเลือกใช้ชนิดของเนื้อหมูและส่วนผสมจนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์หมूस้มหลายแบบในแต่ละท้องถิ่น

จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียน

1. มีทักษะในการทำหมूस้ม
2. นำความรู้และทักษะการทำหมूस้มเพิ่มช่องทางการประกอบอาชีพ

ขอบข่ายเนื้อหา

ขอบข่ายเนื้อหาใช้เวลาเรียน 5 ชั่วโมง ประกอบด้วยเนื้อหาจำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

- เรื่องที่ 1. ช่องทางการประกอบอาชีพการทำหมूस้มเพื่อการค้า
- เรื่องที่ 2. ทักษะการประกอบอาชีพการทำหมूस้มเพื่อการค้า

เรื่องที่ 1 ช่องทางการประกอบอาชีพการทำหมันเพื่อการค้า

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

- 1.บอกความสำคัญของการประกอบอาชีพการทำหมันเพื่อการค้า
- 2.บอกความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพการทำหมันเพื่อการค้า ได้แก่การลงทุนแหล่งทุนความต้องการของตลาดหลักการตลาดกรรมวิธีการผลิตและการขนส่ง
- 3.บอกและหาแหล่งเรียนรู้ได้
- 4.บอกทิศทางการประกอบอาชีพการทำหมันเพื่อการค้า

ขอบข่ายเนื้อหา

- ตอนที่ 1 ความสำคัญในการทำหมัน
- ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพการทำหมันเพื่อการค้า
- ตอนที่ 3 ทิศทางการประกอบอาชีพการทำหมันเพื่อการค้า

1.ความสำคัญในการทำหมุ่ส้ม

การทำหมุ่ส้มเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งการทำหมุ่ส้มเป็นการถนอมอาหารให้รับประทานได้นานๆ และเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในชุมชน เราสามารถทำให้เนื้อหมุ่ไม่เน่าเปื่อยได้โดยการนำมาแปรรูป และยังสามารถนำมาขายเป็นรายได้เสริมได้อีกด้วย สามารถนำสิ่งของที่มีประโยชน์ไม่มากเท่าที่ควรมาทำให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

เนื่องจากคนเรามีค่าใช้จ่ายในการซื้อของมากยิ่งขึ้น เราจึงควรประหยัดค่าใช้จ่ายโดยการนำเอาสิ่งของที่มีประโยชน์น้อยมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้นกว่าเดิม จึงได้จัดทำหมุ่ส้มขึ้นเพื่อเป็นการถนอมอาหารให้ได้นานๆมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเป็นการเก็บรักษาอาหารให้มีระยะเวลาได้นาน และยังสามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพเสริมให้กับครอบครัวได้ (www.baanmaha.com)

เนื้อหมุ่ที่เหลือจากการประกอบอาหารเมื่อเก็บไว้นานๆจะเกิดการเน่าเปื่อย จึงได้คิดค้นวิธีที่จะยืดเวลาทำให้เนื้อหมุ่ไม่เน่าเปื่อยมากขึ้น โดยการนำกระบวนการถนอมอาหารมาใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และยังสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้

การทำหมุ่ส้ม เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับการถนอมอาหาร ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

2.การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพการทำหมุ่ส้มเพื่อการค้า

หมุ่ส้ม เป็นการแปรรูปอาหารจากเนื้อหมุ่ ที่นิยมบริโภคกันในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างแพร่หลาย และแพร่ไปสู่ภูมิภาคอื่นๆ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการถนอมอาหารซึ่งการผลิตส่วนใหญ่ยังเป็นการผลิตแบบอุตสาหกรรมในครอบครัว โดยอาศัยเทคนิควิธีที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ดังนั้น รสชาติ หรือคุณภาพของหมุ่ส้มแต่ละแห่ง จึงมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสูตรการผลิต อย่างไรก็ตาม แม้สูตรการผลิตเดียวกัน ในแต่ละครั้งก็อาจไม่ได้คุณภาพเท่ากัน ทั้งนี้เพราะการผลิตหมุ่ส้มจะเป็นการหมักเพื่อให้เกิดเชื้อตามธรรมชาติ ไม่สามารถควบคุมได้คุณภาพและรสชาติ จึงมีโอกาสเปลี่ยนแปลงเนื่องจากองค์ประกอบหลายๆ ด้าน

เครื่องปรุงหลักในการทำหมุ่ส้มประกอบด้วย เนื้อหมุ่ เกลือ กระเทียม ข้าวสุก ผสมกัน หมักจนมีรสเปรี้ยว สัดส่วนเครื่องปรุงจะแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น เช่น ชาวไทญ้อมีสูตรหมุ่ส้มเป็นของตนเอง โดยเครื่องปรุง ใช้พริก เกลือ กระเทียม น้ำข้าวข้าว ข้าวเหนียวใหม่นึ่ง จะต้องคั่วเกลือให้แห้งและตำให้ละเอียดก่อนนำมาคลุกกับส่วนผสมอื่น

3.ทิศทางการประกอบอาชีพการทำหมุ่ส้มเพื่อการค้า

เพื่อหารายได้ จนกระทั่งประสบความสำเร็จมีรายได้ดีขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งมีขั้นตอนการทำหมุ่ส้ม ลักษณะคล้ายกัน คือ มีการเตรียมเนื้อหมุ่ เตรียมกระเทียม เตรียมเกลือ เตรียมข้าว และบรรจุภัณฑ์ ส่วนการเงินและการตลาด จะมีการวางแผน เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

เรื่องที่ 2. ทักษะการประกอบอาชีพการทำหมันเพื่อการค้า

จุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียน

- 2.1เตรียมการประกอบอาชีพการทำหมันเพื่อการค้า
- 2.2ฝึกทักษะการประกอบอาชีพการทำหมันเพื่อการค้า
- 2.3ดูแลรักษาเพื่อบริโภคหรือจำหน่าย

ขอบข่ายเนื้อหา

- ตอนที่ 1 ขั้นตอนการเตรียมการประกอบอาชีพการทำหมันเพื่อการค้า
- ตอนที่ 2 ขั้นตอนฝึกทักษะการประกอบอาชีพการทำหมันเพื่อการค้า

เรื่องที่ 3

วัสดุ อุปกรณ์และขั้นตอนการทำหมूसัมเพื่อการค้า

1. ขั้นตอนการเตรียมการประกอบอาชีพการทำหมूसัม

- 1.1. วิทยากรบรรยายและให้ผู้เรียนศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการทำหมूसัม
- 1.2. อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำหมूसัม
- 1.3. จัดทำแผนการฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนทำหมूसัม
- 1.4. วิทยากรบรรยายพร้อมสาธิตและให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนการทำหมूसัม
  - เตรียมพื้นที่ในการฝึกปฏิบัติ
  - คัดเลือกเนื้อหมู
  - เตรียมวัสดุอุปกรณ์

2. ขั้นตอนฝึกทักษะการประกอบอาชีพการทำหมूसัม

- เนื้อหมู จำนวน 6 กิโลกรัม
- กระเทียม จำนวน 1 กิโลกรัม
- เกลือจำนวน 1 ห่อ

กรรมวิธีการทำหมूसัม

- หั่นเนื้อหมูเป็นชิ้นหนาไม่เกิน 1 เซนติเมตร
- ตำกระเทียมไม่ต้องละเอียดมาก
- เอาเกลือกระเทียมและข้าวมาเทรวมกันในกะละมังคลุกเคล้าให้เข้ากันจากนั้นใส่เนื้อหมูลงไป
- สวมถุงมือใช้มือขยำคลุกเคล้าให้ส่วนผสมทุกอย่างเข้ากัน
- ตักใส่ถุงพลาสติกมัดถุงให้แน่นชิดสนิทกับหมूसัม (ไม่ให้เหลือช่องว่างที่เป็นถุงฟองๆเอาไว้)

แล้วรัดปากถุงให้แน่นเอาไว้ 2 – 3 วันก็สามารถนำไปทอดหรือห่อใบตองอย่างก็ได้

คณะผู้จัดทำหลักสูตรการทำหมันเพื่อการค้า

คณะที่ปรึกษา

1. นางนุจรีย์ ส่องสพ	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอกระสัง
2. นางลิปิกร ไยรัมย์	ครูผู้ช่วย
3. นางสาวศิริลักษณ์ วันแก้ว	ครูผู้ช่วย
4.นางสายแก้ว งามแฉล้ม	ครูอาสาสมัครฯ
5.นายศุภกานต์ อุปสาร	ครูอาสาสมัครฯ
6.นายวุฒิชัย สุภาพ	ครูอาสาสมัครฯ

ผู้ให้ข้อมูล/เรียบเรียง

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นประจำตำบล 11 ตำบล อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์	
2. นางจีรา เจริญรัมย์	ครู กศน.ตำบล
3. นายอดิศักดิ์ ปักเคยะกา	ครู กศน.ตำบล
4.คณะครูกศน.อำเภอกระสัง	

ผู้รวบรวมข้อมูล/เรียบเรียง/พิมพ์

1. นางจีรา เจริญรัมย์	ครู กศน.ตำบล